

**Augustinianum Systema De Gratia Ab Iniqua Bajani, Et
Janseniani Erroris Insimulatione Vindicatum, Sive
Refutatio Librorum Quorum Titulus Bajanismus, Et
Jansenismus Redivivi In Scriptis PP. FF. ...**

Bellelli, Fulgenzio

Monachii [u.a.], 1749

§. VI. Ad ea, quæ adversarius nobis opponit, perspicua & expedita
responsio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83723](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83723)

Plat. pag.
edit. Regia
Paris. 468.

ira, invidia, malevolentia, obreclationes cum malignitate conjunctae, pestes sunt eorum, quibus insunt, solidos autem turbant, atque exasperant; quod reliquum est, tranquilliori animo prosequamur.

CONCLUSIO.

Error Baji in
libris de
theologicis
Disciplinis
non docetur
sed refellitur.
Quod de-
monstratur
per singula
membra.

Baji dogmata ad duplicem Dei amorem, ad opera infidelium, virtutesque philosophorum, ad vires arbitrii supernaturali gratia destituti, atque ad relationem humanarum actionum in finem ultimum pertinentia, nequaquam adstruuntur & propugnantur in libris, quorum inscriptio est *De Theologicis Disciplinis*, sed in iisdem libris apertissime refelluntur, & oppugnantur.

DEMONSTRATUR.

Demonstratio ex his
ipsis libris
produciuntur.

Quantum enim attinet ad distinctionem duplicis amoris in eo deceptus est Bajus, quod dona supernaturalia, & propriam veramque gratiam denegans naturae rationali primitus institutae, ac existimans potuisse illam Deo ultimo fini adherere viribus solius arbitrii, asseruit idem esse naturam à Deo condi, & exornari superadditis gratiarum donis; ac praeterea nullum adstruens medium inter *charitatem*, quae justificet, atque inter *cupiditatem*, quae opera omnia corrumpat, commentus est amorem naturalem, qui non sit amor illius charitatis, oriri *ex cupiditate culpabili*. In ceteris titidem assertionibus miserrime lapsus est, quod omnia opera infidelium, cum sint destituta laudabili charitate, à noxia cupiditate derivare, & corrumpi crediderit: libero arbitrio illa charitate exspoliato peccandi tantummodo, ac serviendi noxae cupiditati concesserit fa-

cultatem; cunctaque opera, quae ex motivo benevolae charitatis non fiunt, ex motivo cupiditatis, qua inficiantur & maculentur, fieri docuerit. Haec propositio constat ex capite primo hujus dissertationis.

At enim in libris, quorum titulus est *De Theologicis Disciplinis*, non tantum gratiarum munera à naturae proprietatibus secernuntur, & comparate ad effectus discrimen ponitur inter Deum auctorem naturae, & Deum supernaturalium donorum largitorem; verum etiam admittitur amor Dei naturalis *secundum substantiam* bonus, & rectae rationi consentaneus; atque in infidelibus agnoscuntur opera bona complura, quae etsi bona non sunt *undique*, tamen non debent peccata appellari, nec *intrinsecus* à cupiditate vitiantur. Affirmatur pariter in iisdem libris plura à libero arbitrio fieri absque gratia, quae *ex objecto & sine proximo* sunt laudabilia atque honesta, nec *intrinsecus* à cupiditate inquinantur; ac tandem multa hujus generis, scilicet *secundum substantiam operis*, & ex objecto, & sine proximo honesta, bona, laudabilia asseruntur & commendantur, ex numero quoque illorum operum, quae in Deum finem ultimum *virtualiter* non referuntur. Atque haec demonstrationis pars ex productis in hoc secundo capite locis, lippis quoque ac tonsoribus obvia est.

In libris ergo *de Theologicis Disciplinis* dogmata Baji, quae pertinent ad duplicem Dei amorem, ad opera infidelium, ad vires arbitrii gratia exspoliati, necnon ad *virtualem* relationem humanarum actionum in finem ultimum, oppugnantur, & refelluntur.

§. VI.

Ad ea, quae Adversarius opponit, perspicua, & expedita responsio.

SUMMARIUM.

1. Prima obiectio frigida, & inepta solvitur.
2. Satisfit objectioni secundae.
3. Argumentum tertium Anonymi infirmatur.

4. Accusatio adversarii est inanis, prout & objectiones sequentes.

Bajan. Red.
pag. 99.

1.
Objectiones
Anonymi
solvuntur.

IN fermento adhuc jacens Anonymus, & habens acrem bilem in naso clamat Bajaniſtam me esse, quoniam libro 18. cap. 4. fateor, *Sententiam, quae rejicit omnem amorem Dei naturalem omnimode coherere cum illa, quae statum purae natu-*

rae contendit esse impossibilem, unde manifeste sequitur, quod ii, qui docent impossibilitatem statui purae naturae, denegare cogantur omnem naturalem Dei amorem: productisque quibusdam verbis, quae mea esse fateor, infert hanc illationem: Iste Theo-

Theologus amplexus est doctrinam de impossibilitate status puræ naturæ; ergo rejicit quoque naturalem Dei amorem super omnia.

Objectio
prima & so-
ludo.

De Theolog.
Discipl. com.
3. pag. 265.

Nullum aliud momentum adinvenit, quo evinceret me consentire Bajanistis præter istud frigidissimum, atque ineptissimum? At ego eodem cap. 4. scripsi: *Datur amor naturalis etiam deliberatus, quantum ad objectum, eoque revera diligitur Deus ut est auctor naturæ; neque amor iste secundum substantiam malus est, sed bonus & recte rationi consentaneus.* Quomodo ergo eo in capite rejicio cum Bajanistis omnem amorem Dei naturalem? Præterea supponit adversarius admittendum esse adversus Bajum amorem naturalem, quo diligitur Deus tanquam auctor naturæ absque divina gratiæ adjutorio, ita ut ille amor sit naturalis & quo ad objectum, & quo ad principium; id vero apertissime refutatum est cap. 1. §. 1. & 6. Rursus ignorat, universam Scholam Aegidianam defendere, quod in nullo hominum statu possit diligi Deus super omnia, etiam ut auctor naturæ est, & nihilominus admittere amorem Dei naturalem, quatenus Deus amari potest propter bonitatem, quam impertitus est creaturis, non autem super omnia; & propter bonitatem suam, qua creaturas singulas antecellit. Insuper fallitur Bajanistis accensens eos omnes, qui statum puræ naturæ negant esse possibilem, rejiciuntque omnem amorem Dei super omnia, qui ex solius naturæ viribus oritur. Tandem mentitur (à quo tamen mendacio illum in præsentiarum absolvo) affirmans me in libris antea exaratis amplexatum fuisse doctrinam de impossibilitate status puræ naturæ. Tam levi ergo conjectura, qua nihil ineptius proferri poterat, ausus est tanta asseverantia me Bajanis annumerare, ut criminationem suam his verbis absolverit, *Evidens est igitur, F. Berti renovare errorem Baji in propositionibus 34. & 36. damnatum?* Quod vero mendacissimum, & impudentissimum est; convitiator, fateatur me, dum propugno necessitatem gratiæ ad diligendum Deum, loqui de amore Dei super omnia, & nihilominus ait me a Bajanistis nequaquam recedere, quia censent Bajanistæ, ut sapientius dictum est nullum esse medium inter charitatem & cupiditatem, inter opera quæ fiunt ex motivo cupiditatis, suntque peccata, & illa quæ fiunt ex motivo charitatis, & sine divina gratiæ adjutorio, in quocunque statu homo consideretur, fieri non possunt. Quid enim ad me de Bajanistis, quando expressissime in locis

productis dissert. 1. cap. 2. §. 2. 3. 4. & 5. atque hac ipsa dissertatione, hoc ipso cap. §. 5. inter charitatem & cupiditatem admitto plures actus honestos, qui licet non fiant ex motivo charitatis, non tamen oriuntur à culpabili cupiditate, neque sunt peccata? Memoriam, quæso, loca illa repetantur, videaturque ipsemet convitiator, an evidens sit me renovare errorem Baji in propositionibus 34. & 36. damnatum, an potius evidens sit se esse aut stupidissimum, aut mendacissimum, aut iniquissimum. At persequar cætera accusationum capita; & experiamur, num digna patellis opercula præ manibus habeamus.

Nititur Anonymus demonstrare, me Bajanistis consentire circa opera infidelium, atque id negotii aggreditur ab extremitate paginæ 254. usque ad medietatem pag. 261. Ac primum, postquam ait questionem hanc fuisse definitam à S. Pio V. à quo damnata est propositio Bajanæ, *Omnia opera infidelium sunt peccata*, ita de me loquitur: *Quid ad hæc F. Berti? Ad propositam questionem suadet ille satis, nec quod in mente habet, audeat reponere. Ea tamen, quæ respondet, nullatenus sine cum Summi Pontificis definitione coherere.*

Solutio.

Sudavi equidem satis, atque de operibus infidelium differens lib. 18. cap. 2. statui multa ab infidelibus fieri, quæ bona sunt quoad officium, nec debent appellari peccata: statui, ut plurimum tamen virtutes infidelium ad inanem gloriam, seu ad voluptatem referri: statui virtutes illas absque Christi gratia comparatas nil prodesse ad celestem beatitudinem; & demum statui ad virtutes undique rectas necessariam non esse fidem perfectam, & gratiam sanctificantem: quæ omnia adversarius à me præstari fatetur paulo infra: Sanè hæc quatuor asserta continent quidquid de operibus infidelium; & de sensu Bajani articuli 25. scripserat in *Vindiciis* Norisius, quod propugnavit in *Cortina* Pater Macedo, quod docent singuli Augustinensium, idque demonstravi cap. 1. §. 2. hujus velitationis. Sed nec scripta à Norisio, neque à Patre Macedo, nec à nostratibus ullo, ideoque nec à nobis cum Summi Pontificis definitione coherere, omnesque sudavimus satis. At magis sudandum erit sub oppositionum gravissimo pondere, jamque cum Marone cogimur dicere:

*Creber anbelitus artus
Avidaque ora quatit, sudor fluit undique
ravis.*

Virg. *Æn. 5.*

Pergit

Nota hæc ironice dicta.

Pergit enim qui nos sudore madentes premit, & redigit in angustias: *Homo lapsus*, inquit, *juxta F. Berti lib. 18. cap. 3. magis se delectat se ipso, quam Summo Bono, si non ei sancta delectatio inspiretur, quoniam sine hujus delectationis dono praevalet rationi concupiscentia, cujus desideriis non obedire absque gratia Salvatoris non possumus. Illa autem gratia Salvatoris, cum nihil sit aliud in illius doctrina, quam inspiratio charitatis; deest infidelibus; non enim possunt Deum quem non norunt diligere, nec ad eum diligendum excitari. Ergo si F. Berti systemati adhaereamus, necessario inferendum erit omnia infidelium opera esse peccata.*

Solvitur ulterius.

Teneris unguibus, & absque ullo sudore nodus iste dissolvitur. Verba à me producta, in quibus affirmo non posse hominem absque gratia Salvatoris non obedire desideriis concupiscentiae, sunt Augustini lib. de Nat. & Grat. cap. 62. num. 72. quem locum etiam citavi. Alterum scrupulum de Gratiae definitione, sive inspiratione charitatis, exemi non semel, ac praesertim cap. 2. §. 6. primae dissertationis: ubi demonstravi gratiam esse charitatem ampliori significatione acceptam, sive bonam cupiditatem, & bonam voluntatem; quam aliquando infidelibus inspirari, affirmo & demonstro in eadem dissert. de operibus infidelium cap. 2. seu tom. 3. pag. 248. auctoritate Augustini, exemplo Polemonis, & Corneli, aliisque momentis. In mea ergo sententia infideles interdum recte operantur cum gratia Salvatoris; licet non operentur cum explicita charitate. Cap. 3. affirmo opus in finem ultimum non relatum non esse bonum undique; at nego vitiosum esse, & intrinsece malum. Verba non repetam, quoniam producta sunt paulo supra §. 2. Quoniam vero Anonymus, ut acutior sit, syllogizat, dialectica methodo respondeamus? Nego minorem, nego consequentiam.

Bajus. Rediv. pag. 255. Rursus aggre-
diatur.

Rursus me aggreditur adversarius, & me quaestionem eludere affirmat; quoniam licet expressis verbis non asseram errorem à S. Pio V. reprobatum, non tamen nego omnia infidelium opera esse peccata, quod propositiones meas in medium adducendo nititur evincere, quae, inquit, nihil enuntiant, quod sit falsum, vel saltem censura dignum; sed quae quaestioni propositae non faciunt satis.

Lepidissima supra quam dici possit ratiocinatio! Contendit demonstrare à me

non denegari, quod omnia infidelium opera sint peccata, adducendo quatuor propositiones, quae nihil enuntiant, quod sit falsum, vel saltem censura dignum. Audiamus nihilominus arguatoris hujus argutationes argutissimas.

Prima igitur illius propositio (inquit) sic habet: *Multa sunt etiam ab infidelibus & impiis, quae si operum bonitatem inspicias, & officia virtutum, habent decus laudis, neque ratione operis appellantur peccata. Veritas hujus propositionis per se patet: de ea nullum est dubium apud Orthodoxos, imo eam libenter admittit Bajus; nempe quia Bajus de virt. impiorum cap. 2. agnoscit in infidelibus multa opera ex officio bona.*

Bella belle! Si nego officia virtutum appellari peccata, & scribo: *Neque ratio ne operis appellari debent peccata*; ita enim habet mea propositio: quomodo à me non negatur omnia infidelium opera esse peccata? Quoniam ait Anonymus, Bajus quoque officia virtutum commendat. Ita est, sed ulterius Bajus affirmat hujusmodi officia virtutum, nisi referantur in Deum, fieri motivo cupiditatis, & esse intrinsece mala: id, quod Bajaniismi auctor testatur pag. 29. 64. 65. 102. 103. 105. 131. 155. & abunde constat ex dictis. Videndum ergo, an in praecitata propositione doceam officia illa virtutum in infidelibus semper à cupiditate corrumpi. Igitur propositionem illam demonstro ex Tridentina Synodo, ex damnatis articulis Wiclefi, & Baji, ex Basilii, Prosperi, & Augustini testimoniis, ex Theologica ratione, quod nullus ob morales virtutes puniri debeat, imo Gentilibus virtutes morales exercentibus Deus temporalia bona contulerit, ex retributione à Deo reddita Regi Nabuchodonosor, & obstetricibus Aegyptiis, ex definitione virtutis tradita à Philosophis & ab Augustino approbata, his verbis pag. 246. propositionis argumenta concludens: *Igitur honorare parentes, erogare stipem pauperi, & alia quae propter honestatem operum etiam à Gentilibus gratia destitutis persciantur, tametsi ad liberandam & beatificandam naturam mortalium non valeant, naturam modo, & recta rationi sunt consentanea; & virtutes non quidem Christianae, & ad veram pietatem pertinentes, sed moraliter bonae, non vitia, aut peccata, sunt appellanda. Id, quæso, est quaestionem eludere, & non negare omnia infidelium opera esse peccata? Alias propositiones praetereo: nam de 2. inquit, Verissima quoque*

Bella belle, Tom. 3. p. 244.

que est hæc propositio; tametsi vocem, ut plurimum, ei fraudulenter à me adjectam esse pronuntiat; de qua fraude paulo post me convincendum esse pollicetur: de tertia propositione ait, *Hæc propositio pertinet ad fidem*. De quarta hæc subjicit: *Hic videtur confiteri Theologus noster infideles patrare aliquando quadam opera bona, cum auxilio divinae gratiæ*. Triplici ei nomine gratias rependo; quod rursus Theologum dixerit, quod suum appellaverit, quod aliqua in parte me non errasse confessus fuerit.

Arguit Anonymus.

Attendamus nunc, qua ratione demonstret me in 2. propositione, *Virtutes infidelium ut plurimum sunt germina inutile & marcescens*, adiecisse voculas illas, ut plurimum, fraudulenter, id est, revera in corde existimando omnia infidelium opera esse peccata. Primum ait me nomine infidelium omnes illos complecti, qui Christum ignorantes Deum tamen verum cognoscunt, atque ex motivo charitatis operantur, non autem eos solum, qui Deum non norunt. Quare? Quoniam cum mihi objecissem argumentum illud, *Apostolus ait*, Omne quod non est ex fide, peccatum est: *Infideles fide destituti sunt*: Ergo quidquid infideles operantur, peccatum est, huic syllogismo respondeo, distinguendo, & explicando Apostoli textum, & negando ita intelligendum esse, ut nullus Gentilium, antequam Christo se devoteat, & habituali fide exornetur, possit recta voluntate operari.

Anonymus fraudulenter.

Hactenus non meam fraudem detexit, sed se fraudulentissimum esse demonstravit. Lege integram responsionem meam, non mutilatam, ut ab Anonymo afferatur, eamque intueri sive lib. 18. cap. 2. ab ipso citato, sive paulo supra §. 4. atque perspicies loqui me in primo distinctionis membro de homine veri Dei cognitione privato, & de hoc asserere, quod ejus opera ut plurimum ad cupiditatem & jactantiam referantur: in altero autem membro loqui de fide in Christum, & asserere ante ipsam fidem habituales, & etiam explicitam, fieri bona opera ab infidelibus, & cum divina acceptione; sed hæc non fieri absque gratia actuali. Quid in his rodendum est? quid fraudis condigno, ad latitat?

Non intelligo nomine acceptionis meritum de quo requiro gratiam habituales, lib. 19. cap. 6. sed meritum de fide cognitum, citatis verbis meis lib. 15. cap. 4. advenit. obje.

Prosequitur adversarius: *In alio loco, inquit, ea solummodo infidelium opera confitetur esse bona, quæ ante fidem explicitam in Christum referuntur in Deum* citatis verbis meis lib. 15. cap. 4. advenit. obje.

R. P. Berti Theol. Tom. IX.

Verum à libro 18. ad librum 15. retrogrado saltu pertransiens de calcaria in carbonariam dilabitur. Eo enim loci disputans de necessitate gratiæ prævenientis adversus hæresin Semipelagianorum, non instituo sermonem de operibus moraliter bonis, sed de iis, quæ conducunt ad pietatem veramque justitiam, atque in verbis ab adversario exscriptis explico, *Quomodo Cornelius, & infideles vide de Th. Discipl. tom. 3. pag. 160.* virtute gratiæ, cum primus gratiæ effectus sit ipsa fides. Ad hujusmodi opera, quibus pervenitur ad fidem, quis, nisi hæreticus Semipelagianus, negat necessarium esse actualis gratiæ adjutorium?

Sunt quædam alia, quæ mihi adversarius opponit circa infidelium opera: Primum est, quod ego agnoscens in quibusdam infidelibus opera bona, orationem institutam de infidelibus cum auxilio gratiæ operantibus, ideoque de iis, quibus inspiratur charitas, cum in nostro systemate gratia nihil aliud sit, quam inspiratio charitatis. In iis ergo, qui Deum ignorant, & quibus nulla charitas inspirari potest, nulla à me opera admittuntur à peccato immunia: & consequenter in loco superius laudato vocem ut plurimum fraudulenter adjeci. Alterum, quod doceam non requiri in infidelibus fidem habituales, nec gratiam remissionis peccatorum; sed de industria præteream quæstionem illam, an ad non peccandum necessaria sit fides, & gratia actualis, sive an omnia opera illorum, quibus deest fides actualis, sint peccata; atque his præmissis concludit: *Et jure merito à sententia sua clare declaranda consulto abstinuit; nam si partem affirmativam amplexus fuisset, in censuras à S. Pio V. adversus Bajanismum latus haud dubie incurrisset: si autem partem negantem tueri elegisset, sibi ipsi & suis principibus contrarius existeret. Maluit itaque alium de hac questione retinere silentium, quam semetipsum ultro in inevitabile conjicere precipitium.*

Hæc duo, pæce adversarii dictum sit, Refellitur nugæ sunt nugacissime. Et ad primum tandem Anonymus primò. quod attinet, non semel atram caliginem, quæ ipsius obversabatur oculis, dum Augustinianam gratiæ definitionem accepit de charitate proprie dicta, dissipavi, atque infidelibus aliquando gratiam adesse disertissime tradidi in locis citatis §. 1. 2. & 3. necnon propositione 4. lib. 18. cap. 2. & lib. 15. cap. 4. in quibus assero infideles bona opera aliquando

Da

quando

quando patrâsse cum *superna illustratione*, & in illis aliquando ante *fidem explicitam in Christum* inspirari *fidem in Deum*, & *sanctam cogitationem*, quæ sufficit ad faciendâ opera, quæ bona sint tum *quoad substantiam*, tum comparate *ad finem ultimum*; & quod mirum est, ipsemet adversarius pag. 257. & paucis ante istam argutiunculam lineis, testimonia eadem exscripserat. Certissimum est itaque admittere à me in infidelibus aliqua bona opera, etiam conducentia ad veram pietatem, & aliquam inspirationem gratiæ, & sanctam illustrationem; licet frequentissime operentur ob inanem gloriam atque cupiditatem; ideoque particula, *ut plurimum*, non fuit à me *fraudulenter* apposita, sed potius calumnia ab Anonymo *fraudentissime* fabricatur. In altero autem anonymus est Parthis mendacior; siquidem in eodem cap. 2. lib. 18. ubi pertracto de operibus infidelium, in singulis argumentis propositionis primæ demonstro etiam à *Gentilibus gratia destitutis* fieri opera rectæ rationi consentanea, & quæ nec vitia, nec peccata sunt appellanda, ut constat ex dictis, & apertius ex tom. 3. pag. 244. 245. & 246. atque id unum nego, esse bona *spectatis omnibus circumstantiis* illa opera, quæ non referuntur ad finem ultimum, etsi omissio hujus relationis eadem opera non corrumpat, nec intrinsecus vitiet; quod tam sæpe repetitum est, ut unusquisque sensum nostrum perceperit, & ipse fortassis anonymus, quamvis aures habeat hebetes & perforatas. Cæterum quid ego de operibus infidelium conscripsi, nil est aliud, quam amplior explicatio eorum, quæ docuit cap. 3. §. 4. *Vindiciarum* Eminentissimus Norisius, ut constat ex dictis cap. 1. §. 2. hujus dissertationis: cum Norisio autem Bajum damno, censuras Ecclesiæ revereor, pro Augustiniana Schola decerto, nec in præcipitum ope illius gratiæ, pro qua in eo certamen, ruiturus sum unquam. Utinam præcipitum evitet, qui mendaciunculis aspergit, & conviciis incrustat quidquid adversus Scriptores Catholicos consignat literis, & qui immemor saluberrimi moniti, *Labia insipientis præcipitabunt eum*, famam nostram lingua & calamo laceravit. Quoniam vero Norisii nuperrime mentionem feci, & laudavi caput 3. §. 4. *Vindiciarum*, poterit unusquisque illum perlegere, & judicium ferre, an in propositionibus Baji damnatum illum sensum Norisius agnovit, quem ego pariter profligavi; an de operibus infidelium eadem omnino cum Norisio ego scripserim; an Fulgen-

tium Bellelli, virum alioqui doctissimum, vel Norisium mihi proposuerim ad imitandum; & cum Norisio legi poterunt Theologi primo capite §. 2. laudati; ita enim fiet, ut quisque apertissime videat, Scriptorem hunc ineptissimum non Fulgentio Bellelli, non mihi, sed Cardinali amplissimo, & universæ Augustinianæ familiæ diem indixisse. At de operibus infidelium fatis, superque.

Circa Baji propositionem 28. *absurda*, *Baj. redi.* & *miseranda* à me proferri censet Anonymus, quoniam lib. 18. cap. 5. hanc propositionem enuntiavi: *Non possumus aut peccatum vitare, aut tentationem aliquam sine gratia vincere undequaque, id est, æquo moderamine, ita ut motus sensuum compescantur, & frænctur appetitus rebellis.* In demonstratione autem hujus propositionis scripsi: *Aut vitatur peccatum Dei amore, aut sine bono, aut perverso & vitioso. Si hoc dixeris, clavum clavo, peccatum peccato pellis. Honestus finis sine gratia, saltem in praxi, non datur. Item nec Dei amor, ut in superioribus demonstravi. Ergo sine gratia abstinere prorsus à peccato, & tentationes superare non possumus.* Hinc infert juxta sententiam meam peccati illum esse reum, qui misericordia pulsus, aut naturali pietate commotus eleemosynam porrigit indigenti, aut parentes honorat, quia scilicet finis, quem sibi proponit, sine gratia saltem in praxi non datur. Ne esse est ergo, ut finis ille à gratia totam suam bonitatem accipiat, alioquin finis perversus esset ac vitiosus, & tunc homo non posset nisi clavum clavo, peccatum peccato pellere. Quam hæc miseranda sint, penes alios sit judicium. Hæc disputator acutissimus.

At primum demonstravi cap. 1. §. 3. *Eidem occurrunt.* juxta Vasquesium, Turrianum, Franciscum Macedo, & Cardinalem Norisium, in propositione Baji 28. agi de *gratia Spiritus Sancti inhabitantis*, & differre à Baji Augustini discipulos, qui propugnant sine adjutorio gratiæ actualis liberum arbitrium non nisi ad peccandum valere. Cum autem ego in toto lib. 18. dissertationem institui de *gratia actuali*; an hæc doctrina sit absurda & miseranda, penes alios sit judicium. Deinde in illa propositione consulto posui particulam *undequaque*, commonstrans me pertractare de opere non tantum in se considerato, verum etiam *spectatis omnibus circumstantiis*, ideoque ibidem pag. 268. explicans sententiam meam, & damnans Bajanum articulum, de quo est quæstio, affirmo

firmiter liberum arbitrium non tantum *sine gratia sanctificante* posse vitare peccatum sine rectissimo, verum etiam *sine gratia actuali* posse beatitudinem appetere, actus indeliberatos peragere, necnon *exercere officia virtutum*, & *præcepta aliqua implere quoad substantiam*, operatione secundum se laudabili & honesta, etsi extrinsece & ex fine operantis non bona undequaque; unde an sequatur eleemosynam datam indigenti ex naturali pietate, & cultum parentibus exhibitum esse peccatum, *penes alios sit iudicium*. Præterea eo loci affirmavi etiam Bellarminum libro vi. de Gratia & libero arbitrio cap. 7. & Franciscum Toletum apud Vasquesium in 1. 2. disput. 190. cap. 18. num. 174. in ea fuisse sententia, quod nulla tentatio etiam minima superari possit absque gratia: num vero ita res se habeat, *penes alios sit iudicium*. Denique dissert. 1. cap. 2. §. 6. num. 1. demonstravi me acceperisse à Norisio quicquid scripsi de operibus in praxi spectatis, nimirum, quod etsi liberum arbitrium absque gratia plura facere possit, quæ ex idea honestatis oriuntur, & in sua productione honesta sunt; tamen quia spiritalis creatura plurimum afficitur delectatione sui ipsius, & in hoc statu, in quo corpus aggravat animam, magis in sui amorem nos trahunt sensibilia, quam intelligibilia, ne, qui operatur, in philautiam, aut in cupiditatem deflectat, indiget supernæ gratiæ adiutorio; an vero hæc sit doctrina Norisii in Vindiciis cap. 3. §. 4. imo Augustini lib. 4. contra Julianum cap. 3. num. 28. *penes alios sit iudicium*.

Instat & refellitur.

Quoniam vero nihil aliud habet anonymus, quod mihi circa Baji articulum 28. obijciat, me duplicis mendacii reum esse pronuntiat; unius, quia scripsi à Bajani-
stis etiam actus indeliberatos censei culpabiles, alterius vero quoniam affirmavi Bajum de gratia habituali fuisse locutum; atque istorum mendaciorum accusatione præmissa, me præditum ulterius appellat intoleranda, nec omnino ferendum audacia, eoquod latam in Bajum censuram vitari dixerim ab iis Theologis, qui docent actus indeliberatos non esse peccata, & ab infidelibus & peccatoribus fieri complura, quæ carent omni vitio & peccato, cum sola gratia actuali, & absque gratia sanctificante. Quæ à me non solum scripta fuisse profiteor, verum etiam in præsentiarum repetuntur, & confirmantur. Enim vero responsiones meas verissimas esse, notamque mihi impactam audaciæ esse iniquissimam contumeliam, ostendi
R. P. Berti Theol. Tom. IX.

dissert. 1. cap. 1. §. 7. & rursus dissertatione hac tertia, capite item 1. §. 7. Ac præterea perspicuum est, & à me evidentiissime demonstratum scripsisse Theologos plurimos ac præstantissimos, quod Bajus nullum bonorum operum principium agnoverit, præter gratiam sanctificantem, sive charitatem habituales. Quamobrem, si anonymo fides habenda sit, mendax quoque est Gabriel Vasquez, mendax Turrianus, mendax Suarezius, mendax Jacobus Fontana, mendax Pater Macedo, mendax Norisius, mendaces centum Episcopi Galliarum. At æquo animo ferendum est, si probos viros Cretensis Cretenses appellat, & Cinicus momus

Projicit ampullas, & sesquipedalia Horat. Ep. 3. verba.

Me præterea adversarius accusat, quod circa timorem, fidem, atque spem idem prorsus sentiam cum Bajani-
stis: rationes vero, quibus insinulatio hæc superstruitur, sunt istæ. Prima, quia libro 21. cap. 2. ubi nego dari opus indifferens in individuo, hæc habeo: *Nisi adsit charitas, per quam referantur in Deum, in praxi operans non operabitur propter aequitatem, cuius habet ideam ingentem, sed aut sibi placens, aut fruens bonis commutabilibus, & ideo opus erit prævum, atque perversum*. Quæ propositio, ait Anonymus, cum sit universalis, complectitur actus timoris, fidei, & spei, sicut ceteros actus humanos; qui omnes, ut sint immunes à peccato, debent juxta illum (me scilicet) per charitatem referri in Deum.

Bajan. Redd;

48. 273.

4.

Accusæ

Anonymus.

Agnosco verba mea tom. 4. pag. 123. sed ibidem loquor de opere, quod sit bonum undequaque, id est, non solum ex objecto & fine proximo, verum etiam attenda circumstantia ultimi finis: eademque pagina repeto in mea, omniumque Augustinensium sententia, opus ex motivo bonitatis putatum (multo magis opera, quæ ex gratia derivant, cujusmodi sunt timor, fides, & spes) in se, & officio ipso spectato bonum esse, & rationi consentaneum, sed defectum esse in fine operantis, qui illud ad debitum finem non refert. Eadem pagina remitto lectorem ad caput 3. libri 18. in quo seniel, iterumque repeto, opus non ordinatum ad prævum finem non esse intrinsece, positive, & quantum ad substantiam attinet vitiatum, & à radice male cupiditatis erumpens, ut falso opinatus est Bajus; & concludo sententiam meam non tanto rigore esse tenendam, ut vitiosum sit opus, quod non refer-

Respondetur

Tom. 3. pag.

256. & 257.

D d 2

refertur in Deum. Deberet ergo ad hæc Anonymus obmutescere, licet imperfibiliior sit graculo.

Objicit ulterius Anonymus.

Objicit tamen ulterius: *Gratia, juxta definitionem, quam ipse alibi tradit, est inspiratio dilectionis, nec à charitate actuali distinguitur. Igitur si actus fidei spei ac timoris, ut sint immunes à peccato, debent procedere ex gratia, debent procedere ex inspiratione charitatis.* Resp. satis, superque cavillationem istam à me fuisse refutatam, tametsi aliqua mox repetam.

Confirmat.

Ait, ut præcedentem oppositionem confirmet, alteram utique definitionem gratiæ à me traditam fuisse lib. 14. cap. 7. id est, *Gratia est actus intellectus & voluntatis; sive mentis illustratio, & inspiratio charitatis*, sed animadvertit in mea sententia, *solum mentis illustrationem, si sit à charitate sejuncta, non sufficere ad vitandum peccatum.* Verum rectissime à me dictum puto, gratiam non consistere in sola mentis illustratione; nam gratiam istam à Pelagianis quoque fuisse admittam ostendi lib. 14. cap. 5. sive tom. 3. pag. 81. de Semipelagianis autem nullum dubium oriri potest, ut demonstrat eruditissimus Petavius lib. de Hæres. Pel. & Semipelag. cap. 9. ubi certis, ac firmissimis S. Prosperi testimoniis allatis, num. 2. inquit: *Cum Semi-*

Petavius tom. 3. edit. Paris pag. 636.

pelagianam gratiam omnem, que in sola intelligentiæ nostræ collustratione, & cognitione sita est, prorsus esse necessariam agnoscerent: Prosper vero contendit non eam sufficere, que in sola doctrina & agendi notitia versetur; nec ea prædita voluntas hominis ad conatum boni operis idonea sit, eoquod originali peccato fracta & enervata propriis subsidiis opus habeat: inde profecto consequi, neque Semipelagianos ullam agnovisse gratiam, præter illustrationem mentis, & cognitionem, tum aliam, que voluntatem informaret ipsam, desiderasse Prosperum; quique posteriori hanc abnegaret, inter Semipelagianos sententia illius adscriptum. Non video quid huic argumentationi possit opponi. An enim inscisciari poterit quispiam, Semipelagianos illustrationem, & inspirationem illam cognitionis ademisse? Hæc Petavius. Quid ergo istud ei est? Cur me vellicat accusator, quod gratiam non constituerim in sola mentis illustratione? Nunquid bilem ei movet, quod Semipelagianis non adhæream? At præstat illius argumentationem præcipuam porrectis auribus audire.

Errorem suum (inquit pag. 279.) demus confirmat F. Berti, dum solvere tentat primam objectionem, quam sibi proponit lib. 14. cap. 8. (id est, ubi illam definitionem trado, *Gratia est inspiratio sanctæ dilectionis*) sic autem se habet hac objectionio: *Aliud datur principium bonorum operum longe diversum à sancta delectatione, & charitate, id est timor Domini, quem donum esse Spiritus Sancti, & nos continere à malo, demonstrat Sacra Scriptura, definit Tridentina Synodus, &c. Huic objectioni respondet, concedendo timorem distinguere ab amore, sed pertinacius adhuc asserit timorem procedere à charitate: verbisque meis recitatis, quæ extant tom. 3. pag. 100. Ulque, inquit, idem principium, ubique eadem consecraria à Bajano principio manantia. Et quoniam eo loci assero, quod timor præcedat charitatem, me convincere nititur antilogiæ subjiciens: *Nonne hæc sibi invicem adversantur? Quo enim pacto Fratrem Berti cum se ipso conciliabimus? Secum sane certare videtur. Modo vult ut timor charitatem præcedat; modo è contra declarat quod charitas timorem præcedat.* Parum est me contradictionis arguere; addit me in verbis ludere, quoniam cum gratia sit *inspiratio sanctæ dilectionis*, neque à charitate in sententia mea distinguatur, *falsum evidenter est, quod unquam timor præcedat charitatem.**

Videamus cujus ponderis sit hæc argumentatio, & num ego, num ipse verbis ludat. Bajus quando ait *principium omnium bonorum operum esse charitatem*, charitatis nomine intelligit amorem benevolium, sive dilectionem Dei propter se, ut certum est, atque in omni fere pagina scribit ipsemet *Bajanismi Redivivi* Auctor. Ego autem *charitatis* nomen in illa gratiæ definitione accepi pro qualibet bona voluntate divinitus inspirata. Id apertissime monstravi disert. 1. cap. 2. §. 6. Idem evidentissime constat ex hac dissertatione, ex hoc eodem capite §. 6. atque ex pluribus testimoniis, quæ ex libris meis collecta sunt, in quibus affirmo cubitalibus literis charitatem, quæ timorem præcedit, esse bonam voluntatem, sive cupiditatem boni, non charitatem explicitam, non dilectionem Dei propter se, non illum amorem, qui tendit in Deum, ut summum bonum, & qui constituit virtutem peculiarem, cæterisque præstantiorem, quæ peculiari titulo charitas appellatur. Hoc idem luculentissime traditur in illa responsione, quam

Inquiruntur Argumenta Anonymi.

quam Scriptor iste Dithyrambicis minus sapiens dissecuit, & in qua affirmo *inspirationem charitatis*, quæ omne opus bonum præcedit, esse illam, *quæ inspirat bonæ voluntatis fervorem*: addo in timore non adinveniri, si timor tantum servilis sit, illam charitatem *in qua singularis species virtutis comprehenditur*: affirmo amorem, sine quo timor sanctus non excitatur, esse illum, qui *Deum respicit ut justum & rectum*. Vide tom. 3. pag. 100. Basilium Poncium eo loci laudatum, ipsumque adversarium pag. 280.

Hæc cum ita sint, annon pistillo obtrunior, & stultior Coræbo à quovis alio diceretur, qui me *verbis ludere*, & mihi ipsi adversari pronuntiat? Non est contradictio, non est verborum lusio, vir bone, quod charitas in quantum est *bona voluntas* præcedat timorem, & charitas in quantum est *amor Dei propter se* timorem subsequatur: non est contradictio quod amor justitiæ, qui *respicit Deum ut justum & rectum*, timorem antecedit; & amor benevolus, in quo *singularis virtus comprehenditur*, per timorem, sicut per setam linum, introducatur. In Centurione *aliqua fides* eleemosynas præcessit; non enim sine aliqua fide donabat: subsecuta est autem eleemosynas *fides in Christum*, qua ab Apostolo Petro imbutus est. Nec arbitror contradictionis, lusionisque verborum arguendum illum fore, qui diceret, *Aliqua fides* præcessit, & *fides in Christum* subsecuta est eleemosynas Centurionis. Ita ego de charitate: *Aliqua charitas* præcedit timorem; & charitas *explicita* timorem subsequitur. Evanuerunt itaque magna illa Fratris Berti contradictio, & illa verborum lusio. Nec aliud superest, nisi, ut adversarium in foribus urceum frangentem inspiciamus.

Bajan. Rediv.
pag. 288.

Itaque postremo loco sententiam meam in iis, quæ attinent ad relationem operum in Dei gloriam, inter Baji dogmata rejicit, & posteaquam in Fulgentium Bellelli plura evomuit, *Bellellina*, inquit, *doctrina Bertiniana* perfecte quoque congruit in expositione textus Apostolici, Omnia in gloriam Dei facite. Quamvis enim duas hujus textus F. Berti asserat expositiones, Bajanam unam, Orthodoxam alteram, recensentque momenta, quibus innituntur tam Orthodoxi, quam Bajanistæ, ac denique quandam videatur amplecti mediam viam, à Bajana tamen expositione non recedit.

Movet autem principio mihi risum, quod doctrinam meam à meo agnomine *Bertinianam*; nam *Bertiniana* etymologia tam inepta est, ac si pugna, qua sexto Kalendas Aprilis, sive die 27. Martii à Cæsare Augusto debellatus fuit Antonius, vel ab Augusto *Augustinianam*, vel à Martio *Martinianam*, vel ab Antonio *Antonianam* appellares. Quamquam haud miror, hominem fortassis Gallum, cujus auribus personare non semel debuit, dum ea commemorantur, quæ pertinent ad Monasterium Sithiense S. Bertini in Gallis celeberrimum, vox illa *Bertiniana*, hanc etymologiam, sive ut inquit Tullius, notationem exprompsisse. A nota vero notatione procedens ad expositionem verborum Apostoli, facile ostendam, qua ratione adversarius *de scammate* egrediatur. Expositio illa duplex in loco, quem Anonymus laudat, id est, lib. 21. cap. 2. sive tom. 4. pag. 122. nil est aliud, quam explanatio & confirmatio duplicis Catholicorum sententiæ, quarum una est eorum, qui censent omnia opera deliberata referenda esse in Deum finem ultimum; altera vero illorum, qui id negant esse præcepti. Primam sententiam, quantumvis obganniat obrectator, esse Bajanistarum falsum est penitus; quandoquidem Augustinianam esse, catholicam, atque ab eximiiis Theologis quamplurimis comprobari, imo in illam quoque veluti naribus trahi ipsummet adversarium, in primo hujus dissertationis capite manifestissimum feci. Sententia autem altera ea est, quam Anonymus Catholicam vocat, eamque nos plurimorum esse, suisque momentis suffultam in eodem capite secundo affirmavimus. Inquit autem Anonymus, me eo loci *valde ponderare Novatorum argumenta*, quibus probare contendo omnia opera nostra, quæ ad Deum non referuntur actu, aut virtute, esse peccata, neglectis momentis aliis, quæ textus Apostolici, *Sive manducatis, &c.* veram confirmant expositionem. Verum nemo calurniosius mendaciis, verborumque tendiculis opusculum aliquod studuit conglomerare. Calumnia enim est maxima, non quibusvis Theologis, nostrique generis scriptoribus, minimis scilicet ac proletariis, sed celeberrimis ac præstantissimis, atque hos inter Purpuratis Patribus, Bonæ, Norisio, Seripando illata improbe & audacter, affirmare, & ne incaute dictum videatur, repetere in singulis fere pagellis, quod prior sententia sit expositio ac placitum Novatorum. Mendacium præ-

Dd 3

terea est, & quidem magnum, impudens, bullatum, quod in momentis à me ponderatis vel unum inveniatur, quo aut contendatur, aut enuntietur, *omnia opera, quæ in Deum non referuntur actu vel virtute, esse peccata*; cum potius eo quoque in loco repetatur, quod sæpenumero dictum est, auctores primæ sententiæ admittere opera honesta, quæ in Deum non referuntur, quoad substantiam, in se, & officio ac fine proximo attento, bona & consentanea rationi, animadvertentes defectum reperiri tantummodo *in fine operantis, qui eadem opera ad debitum finem non refert*. Imo si dixissem alicubi, opera, quæ in Deum non referuntur, *esse peccata*, lato tamen modo, ex parte solius operantis, atque, ut ait Augustinus, *non recto fine*, non proinde, ac statim Bajaniſta dicendus essem, quem admodum Bajaniſta dicendus non est Eminentissimus Bona id scribens in Principiis Vitæ Christi. §. 29. quandoquidem apertissimum est, locisque innumeris declaratum, agi à me, & à nostratibus omnibus de operibus, quibus neque in se, neque in aliqua circumstantia insit quidquam vitii, non de iis, quæ fiunt *ex cupiditate*, atque ex ea corrumpuntur, cuius generis esse quæcunque non procedunt ex charitate Bajus existimavit.

Tom. 4. pag. 124.

Redit Anonymus.

Redit adversarius pag. 289. ad cap. 3. libri 18. in quo de operibus moraliter bonis in utramque partem disputavi: at eo item loci non semel animadverti, non ex eo, quod opus non referatur in Dei gloriam, vitari *quoad substantiam*, nec proinde erumpere à *radice cupiditatis*, ut dixi paulo supra, & liquido constat ex eodem capite 3. sive Tomo 3. pag. 256. Perfricata igitur fronte scriptor Anonymus ex illa mea disputatione hanc intulit consecutionem, *Ergo F. Berti intelligit textum Apostoli, Sive manducatis, sive bibitis, &c. sicut & illud intelligunt Bajaniſta, nimirum ita ut omnes & singule actiones nostræ, quæ ad Deum explicite non referuntur actu vel virtute, sint peccata*. Nil autem moror quod accusator rursus repetit, gratiam à me definiri *in inspirationem charitatis*, atque à me scribi, quod *nisi adsit charitas, in praxi operans non operabitur propter aequitatem*; nam semel, iterum, ac tertio istiusmodi cavillos eradicaui.

Bajan. Rediv. pag. 292.

Repellitur.

Quoniam vero in tertio capite præcæto scripseram unicuique hominum inditam & ingentam esse ideam, rationem, seu regulam honestatis, & hanc,

cum sit una, summa, & incommutabilis, esse Deum ipsum, oculatissimum animadversor me corrigendum esse putavi, propterea quod confundam legem naturalem prout est in Deo dictante ac iubente, cum lege naturali prout est in nobis, seu in creaturis ratione præditis. Cæterum in hoc pariter voluit Anonymus in lucem prodere, & universis patefacere, quam sejunctus sit, & in seius versantium in Scholis opinionum. Nam quod idea anticipata atque ingenita, & æquitatis regula, utpote una, certa, & immutabilis, sit ipse Deus, non utique ut in se existens, sed quatenus menti rationalium creaturarum affulgens, nec sententia nova est, neque obscura, neque nata ex nostro ingenio, sed percelebris, notissima, & non spernendis argumentationibus communica. Atque non eo tantum in capite, verum etiam libro 1. cap. 1. egomet de illa sententia disserui. Quamobrem in hoc quoque, quod extra præsentem controversiam digrediens contingere voluit adversarius ad eruditionem suam ostentandam, nostramque imperitiam redarguendam, magis, magisque significavit eruditionem suam tenuissimam ac miserrimam. Et tamen is est, qui post tot captiunculas, post tot antilogias, post tot convitia & maledicta, ita Opusculum inscriptum *Bajaniſmus redivivus*, verissime tamen inscribendum, THECEL, absolvit: *Bajaniſmus in Theologicis disciplinis Fratris Berti, non minus quam in scriptis F. Bellelli redivivum, susceperamus demonstrandum*. Propositum autem nostrum jam nos affectos esse confidimus. Contra ego propositam spem habeo, me omnes machinationes ejus subvertisse, argutiunculas singulas refutasse, cunctaque objectamenta penitus contrivisse; cuius rei iudices appello Theologos universos. Quod si adhuc animo confidentissimi huius hominis præconcepta infideat opinio, me Bajaniſtarum erroribus implicitum esse ac fuisse, neque ingenio tali præditum esse, ut secum inire valeam literarium certamen, inepte quoque, & frigide illatam mihi *Bajaniſmi* calumniam hisce tribus dissertationibus propulsaſſe; oro illum, atque obtestor, ne arrogantia mea tribuat, si huic vindictarum mearum capiti finem impono verbis Hieronymi, *Tibi soli licet tō σφοδρῶς* Epist. 36. *ἔχειν de cunctis ferre sententiam, & alia 75. quasi censoria virgula, alios ejicere de bibliothecis, alios recipere; & cum tibi placuerit, me vel Catholicum vel hæreticum pronuntiare; nobis non licet perverſa reſpuere, & damnare quod sæpe damnavimus*.

Dan. 5. 27.

pag. 277.

vimus? Lege Opuscula mea, & liquido pervidebis, me nunquam alicujus auctoritate deterritum acquievisse haeretica pravitati. Non parum est scire quid nescias. Prudentis hominis est nosse mensuram suam, nec zelo diaboli concitatum, impetritiae suae cunctum orbem testem facere. Scilicet & gloriari cupis, & in patria tua jactitas, me non potuisse respondere

eloquentiae tuae, & acumen in te Chrysippi formidasse. Christiana verecundia teneor, & cellula mea latebras nolo mordaci sermone referare. Alioqui proferrem πῦρ τῆς ἀπιστίας σου ἢ τροπαιοποιίαν, parvulorum quoque voce cantatum. Sed haec aliis, aut loquenda, aut ridenda dimitto.

CAPUT III.

In Scriptis praestantissimi Theologi Fulgentii Bellelli nihil inveniri, quod Bajanis erroribus primo hujus dissertationis capite recensitis aliqua ratione cohæreat, productis viri doctissimi verbis evincitur ac demonstratur.

Bellellius
vindictatur.

Absoluta eorum omnium, quae pertinent ad libros meos de Bajanismo iniquissime insinuat, Apologetica discussione, certandum est rursus pro Viro Clarissimo Fulgentio Bellelli: cui, tametsi illum ut Patrem ac Praesidem veneratus sum, & nunc quoque veneror, me nihilominus fecit adversarius socium atque commilitonem, afficiens me ipsum in tanto conviciorum cumulo, honore quam maximo; utpote qui magis me cohonestari arbitror societate & contubernio doctissimi illius viri, quam Anonymus, qui sparsis per orbem libellis eundem appellat temerarium, spurium, dignum totius posteritatis oblivione, Baji & Janfenii discipulum, mendacem, fraudulentum, inhaerentem Novatorum vestigiis, doli, artis, effugiorumque plenissimum, cohonestari & augeri possit titulis ac muneribus splendidissimis. Quid enim decoris, quid laudis, quid praesidii, quid ponderis Catholico auctori, quisquis ille sit, asserre unquam potuit stylus ille contumeliis, probrisque tumescens? At sacrosancto societatis vinculo conjunctis nil congruum magis atque decorum, quam sese mutuo operâ, consilio, tutela, bonorumque omnium par-

ticipatione juvare. Dum igitur nititur Accusator abjecta illa ac turpi scribendi methodo famam, & auctoritatem suam augere; curam ego, atque sollicitudinem meam in Socii defensionem impendere non desistam, ratus me hac ratione melius consulturum societati, quam ille consulerit proprio, quicumque sit, characteri. Quamvis autem Fulgentius Bellelli fruens, ut pie creditur, tranquilla pace inter superos, nulla prorsus commoveatur indignatione, ac forte videns hominem luctantem cum larvis subridet, & repetit decantatum illud ac festivissimum,

*Nunc telis petit ore meum post fata
cadaver,*

*Audet vel lepus exanimi insultare
leoni:*

ut quisque tamen agnoscat fidem, amorem, ac benevolentiam, qua ego demortuos quoque socios complector; vitiligatorem cum Protogene bella gerentem, non charta dentata, sed calamo, atque atramento temperato acturum adorior.

Fulgentius Bellelli rejecit pravam sensum prop.

35. & 36.

SUMMARIUM.

1. Te seqq. ostenditur, Bellellium non incidisse in pravam sensum propositionis 35. & 36.

Dene-